

quibus semper ea matrimonia repro-
bata sunt, quae inter duos contrahen-
tes, alterum Catholicum, & alterum
haereticum inveniunt, in eam perpen-
debant partem, ut matrimonia isthaec
nulla, & irrita decerni deberent. Ve-
rum ab aliis sapienter responsum fuit,
non utique id agi, ut à praedictis ins-
titutis, & à veteribus hac de re de-
cretis discederetur, quorum obser-
vantia etiam in praesentia inculcanda
erat, quemadmodum gravibus verbis
in Decreto inculcata fuit; sed propo-
sita difficultatis summam in eo esse,
ut dispiceretur, num; contracto jam
matrimonio in dictis regionibus à Ca-
tholica parte cum alia haeretica, &
jam expleto hujusmodi actu, qui si-
ne dubitatione ulla illicitus est, nul-
lum praeterea & irritum declarandum
esset matrimonium, propterea quod
in eo contrahendo minime servata
fuisset Concilii forma; adeoque, cum
matrimonium inter duos baptizatos,
diversae licet communionis, de facto
initum, non quidem nullum, sed
domtaxat illicitum sit, sum, idem
pro nullo habendum esset, ex eo
quod sine Parochii praesentia in iis
regionibus contractum foret. Sensu
igitur quaestiois explanata, concor-
dibus suffragiis in eam sententiam itum
est, quod sicuti valida declarata fue-
rant ea matrimonia, quae in praedictis
Foederati Belgii Provinciae inter duos
contrahentes haereticos, sine Parochii
praesentia, inita essent; ita valida dici
deberent illa, quae in iisdem locis
inter duas partes, alteram Catho-
licam, & alteram haereticam, eodem
modo contracta forent; quoniam, cum
conjugum alter, tum ratione loci, in
quo habitat, tum ratione societatis,
in qua vivit, exemptus sit à Triden-
tinae Synodi lege; exemptio, qua ipse
fruitur, alteri parti communicata
remanet, propter individuitatem con-

tractus, vi cuius exemptio, quae un-
ex partibus competit, ad alteram, se-
cundum etiam civiles leges extenditur,
eidemque communicatur.

XIII. Postquam verò supra me-
moratum Decretum nostrum anno
1741. in Foederatis Belgii provinciis
promulgatum est, quaesitum à nobis
fuit, utrum ea matrimonia compre-
henderet, quae in iisdem regionibus
inirentur à contrahentibus utrinque
Catholicis, non coram Parocho Ca-
tholico, & duobus testibus; quin
etiam petiitum fuit, ut si forte illud
haec minime comprehenderet, ad ea
saltem per viam indulti extenderetur;
quo conscientiae Catholicorum, qui
in Foederatis Belgii provinciis ha-
bitant, in tranquillo ponerentur. Res-
ponsum facile est, & dicta matrimo-
nia in Decreto nequaquam compre-
hendi, & extensionem, quae pete-
batur, absurdam, & mali exempli
futuram. Et quidem, matrimonia Ca-
tholicorum in Decreto non compre-
hensa, facile intelligit quicumque ad-
vertat, illud nominatim restrictum es-
se ad ea matrimonia, quae in praeteri-
tis regionibus vel inter duos contra-
hentes haereticos, vel inter unam par-
tem Catholicam, & alteram haereti-
cam contrahuntur. Extensio autem
Decreti ad Catholicorum matrimonia,
idcirco absurda, & mali exempli exti-
tisset, quod, cum in iis locis Missio-
narii Catholici adsint, coram quibus
anteacto tempore à contrahentibus
Catholicis celebrata sunt matrimonia,
cumque Concilii Tridentini decretum
inter Catholicos illarum partium, &
in peculiaribus eorum Parochiis, sal-
tem postquam provinciae Foederati
Belgii à Catholici Principis domina-
tione in haereticorum potestatem tran-
sierant, ritè publicatum fuisse constet;
unusquisque videt, quanta cum
offensione universae Ecclesiae auditum
fuis-

CAPUT VII.

fuisset, matrimonia Catholicorum,
quae in regionibus illis juxta Triden-
tini formam celebrari possunt, à tam
providae legis observantia eximi per
viam gratiae & dispensationis. Videantur
Juenin de Sacram. dissert. 10.
quaest. 5. cap. 4. & Piette Quaest.
Theologic. part. 6. pag. 441. edit.
anni 1741. qui docent, à contrahen-
tibus Catholicis servandum esse Con-
cilii decretum etiam in iis regionibus,
in quibus ab haereticis non observatur.

XIV. Ultima Decreti nostri pars
ea respicit matrimonia, quae in Catho-
licorum Principum regionibus sunt ab
iis, qui domicilium habent in aliis re-
gionibus Foederatorum Ordinum do-
minio subjectis, necnon illa, quae in
Provinciae Foederatis contrahuntur ab
his, quorum domicilium situm est in
dominio Principum Catholicorum. De
quibus sanè reputatum fuit nihil ne-
cesse esse peculiariter statuere, cum
satis provium sit per Canonici Juris
regulas jam pridem constitutas de iis,
qui, relicta regione, in qua domici-
lium habent, nec novo alibi domici-
lio, vel quasi, adhuc acquisito,
matrimonium ibi contrahere cupiunt.
De quibus regulis nos ipsi egimus in
nostra Institutione 33. editionis La-
tinae.

XV. Haec autem satis erunt, in
Synodis earum Dioecesium, quarum
conditio exigit, ut de hujusmodi ma-
trimoniis agatur, & opportuna su-
per ipsis decreta, Apostolicis defini-
tionibus consentanea, efformari vale-
ant.

De aliis quibusdam respicientibus
Matrimonia, quae à Catholicis con-
trahuntur in regionibus Infidelium,
aut Haereticorum Principum domi-
nio subjectis, vel quae in Regionibus
Catholicis inveniunt inter Catholicum
ex una parte, & Haereticum occultum
ex altera; de quibus similiter
nequaquam in omnibus Synodis
agendum est.

Quaedam regiones sunt Principum
Infidelium dominio subjectae, in
quibus degentes Catholici matrimonia
inter se coram Parocho, & duobus
testibus contrahunt; temporalis Princi-
pe, cui parent, nullam in hac re mo-
lestiam eidem exhibente. Verum,
quae vel ante, vel post matrimonium
ea ratione celebratur, patriis legibus
coguntur coram Infideli ministro se
sistere, eoque presente quandam con-
tractus matrimonialis speciem inire;
neque id ab iis praetermitti potest,
quin graves ipsis perturbaciones o-
veniant; & magnum praedictum in-
nocent proli, quae alias minime legitima
reputaretur; quaesitum aliquando
est, num id à Catholicis, salva cons-
cientia, fieri possit; & quomodo Rec-
tores animarum in hujusmodi casibus
se gerere debeant; & quidem id, quod
contingit in regionibus subjectis do-
minio Principum Infidelium, in aliis
pauper evenit, quae Principum haereti-
corum imperio parent.

II. Lessius in Auctario cas. 24.
in verb. Haereticorum conversatio,
id salva conscientia, neque
fieri, neque tolerari posse, conten-
dit; ejusque opinio verissima es-
set, si haereticus ministellus adhi-
beretur tanquam persona sacra,
quae sacram caeremoniam intende-

ter exercere, ac per eam, sanctitatem tribuere contractui matrimoniali; tunc siquidem viderentur Catholici cum agnoscere tanquam legitimum Christi Ministrum, ritumque hæreticum approbare, & profiteri. Verum cum plerumque res aliter se habeat, illeque Catholicorum matrimonii solum assistat, tanquam minister merè politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus benè apprecatur, ullam credat sanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum esse, nostri temporis hæretici communiter inficiantur; rectius idcirco Catholicos eidem se sistentes, ut patriæ legibus more gerant, gravique evitent incommoda, quæ secus sibi imminet, à culpa excusant Joannes Verjuys in suo *Pastorali tract. 15. art. 7. Arsdekin Theolog. tripartite tom. 2. part. 2. tract. 4. de Matrim. cap. 8. §. 2. num. 17. Lacroix lib. 6. part. 3. de Matrim. num. 775. Pietetæ Question. Theolog. part. 6. pag. 441.* In hac quoque sententia fuit sacra Congregatio Sancti Officii, quæ hanc questionem diligenter, uti solet, examinavit, & die 29. Novembris 1672. in eum, qui sequitur, modum definiit: „Catholici, qui matrimonio juncti sunt coram Parocho, & testibus Catholicis, in pluribus locis, (ita invaluit consuetudo) solent coram ministro hæretico, seu protestante, rursus conjugii, ad evitanda gravia damna; neque potest consuetudo hæc à Clero corrigi. Peccant ne? & quo peccaro, Catholicis sic denudò conjuncti coram ministro hæretico? Et quomodo gerere se debeat erga illos Ordinarius loci? Sacra Congregatio respondit: Quatenus minister assistat matrimonii Catholicorum, uti minister politicus, non peccare contrahentes. Si verò assistat, ut minister adiectus sacris,

non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & esse inordinatos. Huic nos sententia, tunc à laudata Congregatione prolata, auctoritatem nostram adjecimus in nostra *Constit. 89. §. 10. nostri Bullarii tom. 1. ubi Fidelibus degentibus in Regno Servia, finitimisque regionibus, interdiximus, ne matrimonio inter se Catholicis ritibus celebrato, illud renovare præsumant coram Caddi; nostram tamen interdictionem hæc temperavimus limitatione, nisi scilicet nuptiarum ceremonia, explenda coram Caddi, actus sit merè civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve superstitionis genus includat.*

III. Postquam conditum, promulgatumque fuit Decretum illud nostrum, quod in præcedenti capite sexto exposuimus super matrimonii, quæ in Belgii regionibus Federatorum Ordinum dominio subjectis contrahuntur vel inter hæreticos, vel inter partes alteram Catholicam, & alteram hæreticam, eaque licet non coram Parocho Catholico contracta, valida esse declaratum est; cum præ factum fuerit, hujusmodi indulgentiam in illis matrimoniiis minimè locum habere, quæ in illis eidem regionibus inter Catholicos contrahuntur, in quibus videlicet servanda est forma à sacro Concilio Tridentino præscripta, expositum nobis fuit, prædictos Catholicos, in eis locis degentes, non solum teneri coram ministro hæretico se sistere, atque ibi quamdam contractus matrimonialis speciem celebrare, idque ipsa ab illis fieri ad gravissima evitanda infortunia, quæ ipsis aliquando contingere, ut cum memoratus actus coram hæretico ministello precedat, celebratio autem matrimonii coram Parocho Catholico, & duobus testibus

differatur, hoc intermedio tempore inter hujusmodi sponso copula intercedat, ex eaque proles oriatur. Unde controversia orta erat inter Missionarios; quorum aliqui prædictos actus intermedios excusabant, ea nixi opinione, quod etiam inter Catholicos possit in matrimonio contractus à Sacramento sejungi; alii verò Concilii Tridentini sanctionibus inhaerentes, quæ in illis regionibus inter Catholicos vim suam obtinere debent, nulla ratione subsistere, aut validum censeri posse putabant matrimonium illud, quod coram Catholico Parocho, & duobus testibus celebratum non foret, adeoque omnes intermedios actus, quos supra innuimus, illicitos, & prolem inde susceptam illegitimam esse judicabant; contrarie autem opinioni connivere, perinde esse contendebant, ac observantiam formæ à Tridentino Concilio præscriptæ ab his regionibus, & ab ipsis Catholicorum matrimoniiis penitus eliminare.

IV. Re itaque per Missionarios dissentientes ad nos & Apostolicam Sedem delata, una cum eorum rationibus hinc inde scripto exaratis, hisque per nos accuratè perpensis, audiendum nobis esse judicavimus consilium nonnullorum S. R. E. Cardinalium, aliorumque virorum sacre Theologie, & Juris Canonici peritorum, quibus antea singulis dissertationem quamdam, super hoc à nobis conscriptam, distribui mandavimus. Qui sanè iisdem principiis inherentes, quæ nos in dissertatione posueramus, concordibus suffragiis eorum Missionariorum sententiam approbarunt, qui steterant pro nullitate matrimonii, nisi contrahentes Catholici vel ante, vel postquam hæretico ministello, se præsentassent, coram Parocho Catholico, & duobus testibus,

matrimonium ritè celebrassent, quippe proinde peccaminosus desinuerant predictos actus, intermedio tempore à sponis exercitis.

V. De hac controversia certiores nos fecerat vir religiosus, multiplex ex capite laudandus, Pater Paulus Simon à S. Joseph & Carmelitarum Excalceatorum familia, cui propterea directæ sunt literæ responsa nostra ferentes, quarum exemplum hic subjicimus, quæque etiam referuntur *tom. 3. nostri Bullarii in Suplem. num. 3.* His deinde omnes in diæti regionibus facile acquievisse, ac normam in ipsis traditam in posterum sibi sequendam proposuisse, ex posterioribus literis, inde acceptis, cum gaudio intelleximus. Nostrarum litterarum tenor talis est:

BENEDICTUS PP. XIV.
Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam benedictionem.

„Reddite sunt nobis per Dilectum Filium, eundemque primum administrum nostrum, Sylvium Cardinalem Valentem, vestre literæ, quibus subortam inter vos in ista gravis sanè momenti controversiam exponitis, eamque iudicio nostro subicitis. Non possumus equidem non magnopere commendate propositionem vestram, quo Sedem Apostolicam consulendam censuimus, eaque definitionem exposcendam, ut eam unanimi consensu amplectamini; quam si omnes, cum similes emergunt quæstiones pari facilitate exquirere, & sequerentur, non tantumta successerit in dies inter Evangelicos operarios opinio varietas, nec doleremus aliquando, ob eorumdem in tradenda morum doctrina diversas sententias, in paroches distrahi Christianum populum,

„eamque scindi mentium, animarumque concordiam, quam Christus Dominus Ecclesie suae commendatam, voluit usque adeo, ut ea praesertim, quasi tessera discipulos suos cognoscendos praedixit.

„Exposuistis itaque nobis, non ratio isthic contingere, ut Catholici matrimonium inter se contracturi, civilem adest Magistratum, aut haereticum ministellum, in quibus se sistere legibus patriae coguntur, & contentum illis mutuum expriment in conjugium consensus, quem tamen postea renovare coram legitimo Ministro Catholico, & duobus testibus, uti Tridentinum praecipit, aut omnino negligunt, aut in longum tempus differunt; interim vero, perinde ac si legitimi conjuges iam forent, non dubitant omnem conjugalem consuetudinem inter se habere. Quaevisistis deinde, quid de illo consensu sentiendum sit, coram civili Magistrato, aut haeretico ministello, praestito; num scilicet satis fuerit, ad perficiendum matrimonium validum, saltem in ratione contractus, quod alter ex vobis affirmat, alter inficiatur; etsi ad Sacramenti dignitatem non assurgat, quod nemo vestrum in quaestionem adducit; si enim res ita se haberet, ut primus existimat, subseqentes inter consentientes copula etiam ante renovatum coram Parocho Catholico consensus, omni flagitio vacaret, & suscepta exinde proles, absque ulla dubitatione esset legitima reputanda.

„Jam verò ut postulatis vestris breviter simul, & dilucide respondeamus, unaque controversiam omnem iudicio nostro praedicamus, sic habete: ubicumque promulgatum & receptum sit Concilii Tridentini de-

„cretum cap. 1. sess. 24. de refor. matrim. ibi nulla prorsus, atque in omni ratione irrita esse conjugia alter, quam coram alterutro contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote Parochi vices agente, & duobus testibus, celebrata. Scimus profectò, esse Theologos, qui in ipso Fidei-um matrimonio contractum à Sacramento ita dividunt, ut illum omnino perfectum quandoque consistere credant, quin ad Sacramenti excellentiam pertingat. Sed quidquid sit de hac opinione, quam nos quidem nunc in medio relinquimus, ea certe, quod attinet ad rem praesentem, locum nullum sibi vindicare potest apud eos, qui Tridentina lege obstringuntur; etenim, qui, praeter formam à se praescriptam, matrimonium contrahere attentat, eorum Tridentina Synodus non Sacramentum modo, sed contractum ipsum irritum, diserte pronuntiat, atque ut ejus verbis utamur, eos ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos esse decernit.

„Quare cum inter Catholicos in istis provinciis degentes, & promulgatum, & receptum jam fuerit illud Tridentini decretum, quod ambo fateamini; perspicuum est, matrimonium ab ipsis invicem initum, coram civili Magistrato, aut a Catholico ministello, & non item coram proprio alterutro contrahentium Parocho, & duobus testibus, neque in ratione Sacramenti, neque in ratione contractus sustineri, aut ullo pacto validum reputari posse. Neque verò rationes, propter quas valida pronuntiamus matrimonia, quae aut ab haereticis, inter se; aut à Catholicis cum haereticis, in istis Foederatis provinciis contrahuntur, non servata forma

„Tri-

„Tridentini, aptari queunt conjugis, inter se initis à Catholicis, quorum quilibet Tridentini decreto se obstrictum agnoscit, ejusque se auctoritatem sequi profitetur.

„Sciunt itaque Catholici vestrae curae concediti, cum civili Magistrato, aut haeretico ministello, matrimonium celebrandi causa, se sistunt, actum se merè civilem exercere, quod suum erga leges, & instituta Principum obsequium ostendunt; ceterum istum quidem nullum à se contrahi matrimonium. Sciunt, nisi coram Ministro Catholico, & duobus testibus nuptias celebraverint numquam se, neque coram Deo, neque coram Ecclesia, veros & legitimos conjuges fore; nec si interim conjugalem inter se consuetudinem habuerint, eam gravi culpa carituram. Sciunt denique, si qua ex hujusmodi conjunctione oriretur soboles, eam utpotè, ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, & nisi conjuges consensus ex Ecclesiae praescripto renovaverint, illegitimam perpetuò futuram etiam in Ecclesiae foro.

„Erit porro officii vestri, haec omnia, cum commoda se obtulerit occasio, atque ea, quam rerum circumstantiae vobis adhibendam suaserint, circumspectione & cautela, singulis explicare prolixius; simulque omnes commonere, ut siquidem religionis consuetudini; & terreni Principis sanctionibus obtemperare coguntur, faciant illi quidem, sed Religione salva, potioresque duccant sanctissimas Ecclesiae leges, quibus fidelium matrimonia constringuntur. Illud praeterea vobis curandum est, ne etiamsi duo Catholici civilem illam, ac merè politicam coram haereticis ceremoniam speregerint, nimum inter se familia-

„riter agant, aut sub tecto in communi habitent, nisi se prius veris & legitimis nuptiis, ex norma Tridentini, alligaverint; quamquam enim ea familiaritas esse possit sine flagitio, flagitii certe periculo, & suspitione non vacat; utrumque autem probis, & bonè moratis Christianis fidelibus cavendum est. Ad ejusmodi peribis evitanda pericula, ejusmodi noscimus, consultius utique fore, ut Catholici, nonnisi matrimonio iam antea in faciem Ecclesiae inter se legitime celebrato, ad illam excellentiam civilem ceremoniam, secularem Magistratum, seu haeretico ministellum adirent; sed quoniam ex vestris literis deprehendimus, id non sine periculo, & perturbationibus posse adimpleri; id saltem pro viribus satagite, ut postquam reipublice morem illi gesserunt, non diu differant Ecclesiae legibus parere, & conjugale foedus juxta praescriptam à Tridentino normam ritè & sanctè inire, & si quid tunc super hac re, tum super aliis, quae istam Missionem respiciunt, nobis suggerendum esse putetis, communicato inter vos consilio, operam nostram implorate, quam semper praesentem invenietis. Epistola haec nostra tibi, dilecte filii, Paule Simon à Sancto Joseph, inscripta est; eam tamen volumus à te communicari etiam dilecto filio Hadriano Augustino Won-Duk Pastorii Leidensi, cujus scriptum super ea, de qua nunc agitur, controversia à supradicto Cardinali de Valentibus nobis oblatum libenter perlegimus.

„Postremò vos hortamur majorem in modum, ut istam Domini gregis non contemnendam portionem sedulo sicuti laudabiliter haerentis fecistis excolere, atque ad omnem

„pic-

pietatem informare pergatis. Vobisque interim Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum, Romae aequo Sanctam Mariam Majoris, die 17. Septembris 1746. Pontificatus nostri anno septimo."

VI. Quae haecenus dicta, & narrata sunt, ad ea pertinent loca, quae infidelium, aut haereticorum Principum ditioni subsunt; sed alia loca non desunt, in quibus etiam alia Religio, praeter Sanctam Catholicam Romanam non toleretur, complures tamen occulte vivunt ab illius communionem extranei, qui Catholicorum specie praeserentes, matrimonia cum Catholicis ineunt; eaque occasione Catholicus Parochus accersitur, qui matrimonii celebrationi assistat, licet hic privata scientia satis superque compertum habeat, alterum ex contrahentibus haereticum esse. In arduis huiusmodi circumstantiis, sunt qui contendunt, debere Parochum, nulla opposita difficultate, vel mora, matrimonio assistere, nec in occultam contrahentium fidem subtilis inquirere, quamvis matrimonium inter Sacramenta vivorum connumeretur, cum etiam Eucharistia, quae vivorum Sacramentum est, peccatoribus occultis, cum ad eam recipiendam publice accedunt, non denegetur, juxta doctrinam S. Thomae 3. part. 4. 80. art. 6. Contra autem alii reputantes, quod in Sacramento Matrimonii tenetur Parochus suam assistentiam denegare, si noverit privata etiam scientia, impedimentum aliquod adesse, ne dum dirimens, sed vel dumtaxat impediens, et puta sponsalia cum aliis praecedenter contracta, vel votum simplex castitatis ab alterutro contrahentium emissum; in eoque rerum statu, illius officii partes esse, ut Ecclesiastica Superiorum, sive Episcopum, de ea re certiorum faciat, qui oppor-

tunè consulere, & providere valeat; eadem ratione, docent, atque continent, se gerere debere Parochum, qui advocatur ad assistendum matrimonio, in quo ipsi constat, quantumvis privata scientia, alterum ex contrahentibus, pro orthodoxo publicè habitum, haereticæ sectæ occultè adhærere. In Aqueensi Concilio, quod anno 1485. celebratum est, ad tit. de Parochis extat decretum huiusmodi: *Nullus Parochus, pena illis excommunicationis proposita, Sacramentum ullum administrare audeat haereticis quibusvis, vel quocumque modo à Fide Catholica aversis, nisi prius constituerit, illos resipuisse, & Ecclesiarum ritè conciliatos fuisse; tom. 10. Collectionis Harduini, col. 1562.*

VII. Altera hæc sententia, non solum priorè tutior, sed etiam communior est. Cum autem illius defensoribus onus incumbat diluendi argumentum illud, quod contra eam objiciebatur, de peccatore occulto publicè Eucharistiam petente, quam illi administrandam esse paulò ante significavimus; id sanè aggreditur Sanchez in lib. 7. de Matrimonio disp. 15. n. 13. Verùm felicitis rem confecisse videtur Cardinalis de Lugo de Sacramentis. disp. 8. sect. 13. n. 208. & seq. quem super hac re consuli volumus; cum minime consilium nostrum fuerit, ut hic ex professo, ut ajunt, Tractatum de Matrimonio conscriberemus. Illud ad suscepti instituti rationem pertinet, ut Episcopis, in quorum Dioecibus haereticis, cum publicè versari non permittantur, occultè vivunt, magnopere suadeamus, ut sive in Synodis, sive alia quacumque opportuna ratione, certas praescribant regulas de his, quae praestari debeant ab illis omnibus, qui occultæ heresis suspicionem laborant, antequam Parochi ad Sacramenta illos admittant, atque adeo antequam eorum

matrimonii assistant; everiores autem penas constituent adversus eos, qui expletis semel illis actibus, qui pro solemnè probatione eorum orthodoxæ Fidei praescripti sunt, atque ita ad Sacramenta Ecclesiae Catholicae, & ad matrimonii celebrationem admitti, in haeresim postmodum relapsi deprehendantur. Hac enim tuta agendi methodo Parochis suppeditata, si ipsi eam sequantur, ab illis eximentur angustiis, in quibus haerere merito solent, cum ad assistendum matrimonio accersuntur, privata scientia compertum habentes contrahentium alterum, tametsi pro Catholico habeatur, haereticum esse; poterunt siquidem, atque debebunt, in huiusmodi circumstantiis, eas probationes ab illo exigere, quibus se Catholicum esse, certa, & irtractabili professione demonstrat, secundum ea, quae ab Episcopo in Synodo, vel in aliis ordinationibus, praescripta fuerint.

CAPUT VIII.

De Constitutionibus Synodalibus ad Missæ Sacrificium spectantibus, quae peculiaribus quibusdam Dioecibus, non verò aliis, congruere possunt.

Præsens Ecclesiae disciplina circa numerum Missarum, quae singulis diebus à Sacerdote celebrari possunt, unum dumtaxat Sacrificium quovis die offerri permittit; excepto Natali Jesu Christi solemnè die, quo recurrente, cuicunque Sacerdoti fas est ter Missam celebrare, modò à purificatione abstineant, ne alioqui, ea sumpta, frangat jejuniurum naturale, quod alteram, ac tertiam Missam necessario praestare debet, ut expressè statuitur in *Can. sufficit, de Consecrat. distinct. 1. in Cap. Te referente, & in Cap. Consulisti, de celebratione Missarum.*

II. Nonnullæ tamen à Theologis excitantur quaestiones circa alios casus, in quibus licere ajunt duas eadem die, etiam extra praedictum Nativitatis Domini festum, Missas celebrare; veluti si priore Missa expleta, infirmo jamjam morituro ministranda sit Eucharistia per modum Vatici; si nuptiarum benedictio urgeat; aut festo die, celestioris nobilitatis, aut dignitatis quispiam superveniat, qui Sacrum non audierit, & Missam iterari postulet, ut Ecclesiae praecepto faciat satis, nec interim in hisce rerum circumstantiis alius Sacerdos praesto sit, praeter eum, qui Sacrum pridem obtulit. Regino Abbas, qui floruit decimo Ecclesiae saeculo, in libello de Ecclesiasticis disciplinis n. 37. monet Episcopum, ut visitationem instituens, Parochum interroget, si tempore statuto, id est circa horam tertiam diei, Missam celebret, & post hæc, usque ad mediam diem jejunet, ut hospitibus, atque peregrè venturibus, si necesse fuerit, possit Missam cantare. Quidquid verò sit de huiusmodi Theologorum quaestionibus, hodie unus dumtaxat superest casus, quo Sacerdoti fas est uno eodemque die geminum offerre sacrificium; si nempe idem Parochus, duarum Parochiarum curam gerat, quæ ad invicem longo satis intervallo dissociantur, ex quo fiat, ut vix, aut ne vix quidem, utriusque Parochiae populus in unam se conferre possit Ecclesiam ad Sacrum audiendum. In quo rerum statu concurs omnium opinio est, Parochum nedum posse, sed planè teneri bis eodem die Missam celebrare, ac postquam in una Parochia Missam expleverit, ad aliam accedere, ne alterutrum Ecclesiae populus, die festo, à Sacro audiendo excludatur. Rem hanc fusiore stylo expendimus in tractatu nostro de Sacrificio Missæ sect. 2. §. 34. & seq. ubi in unum m

unum colligere studium quiddam circa eam cum ex veteri, tum ex recenti Ecclesie disciplina, nobis haurire licuit. Itaque ad eandem lucubrationem lectores amandamus, ne actum agere videamus.

III. Cum per Oscensium Dioeceseos tractum, non uno in loco, duæ Parochiæ, longo intervallo distite, sub uno animarum Rectore sciuntur, Parochis illis consilium incidit, ut, post sacram in una Ecclesia peractum, aliud eodem die in alterius Parochiæ Ecclesia celebrarent. Verum Solers Episcopus, edita Synodali constitutione, id vetuit; non enim deerant Sacerdotes, qui post Missam à Parocho in una Ecclesia Parochiæ celebratam, possent illius vice in alia Parochia Sacrum obire. Excitatum hæc de re controversiam nos definivimus favore Episcopi, cujus Synodalis Constitutio firmo satis innitebatur fundamento. Tunc enim solummodo permitti potest, iis festo, Missarum celebrationem iterari, ne alterutrius Parochiæ populus solemnî Sacrificio careat, cum nemo, præter Parochum, adest, qui in altera ex Parochiis Missam celebrare valeat. Ast ubi alii suppetunt Sacerdotes, qui in secunda Parochia seiv divinam facere possunt, prædicte discipline indulgentia locum non habet; ut accuratè expendimus, tandemque decrevimus in Constitutione nostra, ordine *tertia Bullarii nostri*, tom. 2. quam lectores consulere poterunt; nolimus enim, quæ pridem scripsimus, hic rursum inutili labore repetere.

IV. In quarundam Civitatum Ecclesiis mos obinet specialî quopiam privilegio firmatus, celebrandi Missam in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Cumque Synodali sanctione Episcopi decreverint, nulli fas esse Sacrum obire, quæ præceden-

tis noctis dimidio jejuniis non sit, nonnulla hinc prodire controversiarum capita. Onus quippe minime ferendum imponi visum est Sacerdoti, si à media nocte, quæ præcessit, ad illud temporis spatium, quo sequenti nocte Sacrificium offerre debet (etiam hujuscæ noctis dimidium, ex vi privilegii, nondum expectet) jejuniis obstringatur. Nec defuere qui arbitrarentur, ex privilegio semel obtento, necessariis sequi exemptionem à lege jejunii, quod aliàs à præcedentis noctis dimidio servandum præcipitur. Itaque existimant, Sacerdoti, qui ante noctis dimidium jus habet Missam celebrandi, licere præcedenti die Sacrificium offerre, & ablutionem sumere, imò & prandio sese reficere; tum maxime, quod in sacra antiquitate nonnulla suppetunt monumenta, ex quibus colligitur, Sacram Eucharistiam etiam non jejuniis ministratum fuisse. Enimverò, ut alibi videbimus, infantibus, quos matrum ubera paulo ante lactaverant, olim Eucharistiæ Sacramentum post Baptismum porrigebatur, ut patet à Sacramentario Gregoriano apud Hugonem Menardum, tom. 3. *Oper. Sancti Gregorii*, pag. 75. ubi legitur: *Pontifex verò reddit in Sacrarium, expectans, ut, cum vestiti fuerint infantes, confremet eos qui etiam non prohibentur lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit.* Concordat etiam Ordo XV. Ecclesie Apamiensis penes Martene de *Antiquis Ecclesie ritibus*, lib. 1. c. 1. art. 18. col. 206. lit. C. edit. Antwerp. Neque primus Ordo Romanus, relatus à Mabillonio tom. 2. *Musæi Italici* pag. 28. n. 46. statuit, ut infantes à lacte, aliòve cibo abstineant à præcedenti nocte, sed jejuniis dumtaxat indicere unius horæ spatio servandum, hoc est ab eo tempore, quod à Baptismo ad Eucharistiæ sumpcionem intercurrit.

Nec

Nec silentio prætereundus mos ille, qui apud Fideles olim invaluerat feria quinta in Cæna Domini, quo die ad sacram Synaxim accedebant post comestionem: *Sacramenta Altaris non nisi à jejuniis hominibus celebrentur, excepto die anniversario, quo Cæna Domini celebratur*; ut legitur in *Can. Sacramenta Altaris, de Consecrat. dist. 1.* Qua de re interrogatus S. Augustinus in *epist. 54. ad Januarium*, respondit, servandam esse loco um consuetudinem.

V. Ut rectè dissolvatur hæc controversia, quæ non nisi ad peculiaris alicujus Dioecesis gubernium pertinet, hæc, quæ sequuntur, prænotasse juvabit. Et primo, juxta Missalis Rubricas, tempus ad privatam celebrationem Missarum statutum ab auroræ initio incipere, & ad meridiem usque includi prætendi; & quamvis ex ejusdem Rubricæ præscripto, pro conventualibus, ac solemnioribus Missis certa quadam hora definiatur, ea tamen eisdem limitibus includitur, nimirum ab aurora ad meridiem. Cujus rei causam explicat S. Thomas 3. *part. quest. 87. art. 2. ad 4.* nosque nonnulla iterum adnotavimus in Pastoralibus nostris Institutionibus Bononiæ editis, ac præcipuè in ea, quæ *tertiadecima* occurrit in Latina editione.

VI. Secundo etiam post constitutum, & usi firmatum ejusmodi disciplinam, adhuc tamen veterem consuetudinem celebrandi Missas vespertinas quibusdam per annum noctibus in more permansisse. De Missis hisce vespertinis consulendus Vicecomes de *Ritibus Missæ lib. 3. cap. 29.* ubi fusiore stylo rem tractat. Noctibus, quibus Sacrificium offerrebat, S. Thomas *loc. cit.* accenset noctem Sabbathi Sancti quæ Dominicam Resurrectionis immediate præcedit, atque tunc temporis Missam

celebrari consuevisse *circa noctis principium*. Sed aliud tempus designant, hoc est post noctis dimidium. Ita sentium Suarez tom. 2. in 3. *part. disp. 46. sect. 2.* & tom. 3. *disp. 80. sect. 3. §. Secunda exceptio*; Vazquez tom. 3. *disp. 272. c. 2. à n. 25.* Binius tom. 1. *Concilior. pag. 77. n. 66.* Saussay p. 2. *Panopliæ Sacerdotalis l. 1. c. 9. tit. 2. §. 3.* Rursum alii non jam post mediam noctem, sed eo temporis spatio, quod ad dimidium noctis accedit, Sacrificii tempus statutum, ut refert Cardinalis Bona *Rer. Liturg. l. 1. c. 21. n. 4.* quæ quidem sententia cæteris probabilior videtur, cum à S. Hieronymo c. 25. in *Matth.* doceatur, in Pascha pervigilio populum ante noctis dimidium non dimitti; quod satis ostendit, Missam vespertinam paulo ante mediam noctem fuisse absolutam, ut scitè ratiocinatur Henaus *part. 2. de Sacrificio disp. 21. sect. 3. n. 48.* Verùm cum prisca illa consuetudo Missam celebrandi nocte Sabbathi Sancti, justis de causis sublata jam fuerit, nihil est, quod in hanc rem plura congeramus.

VII. Tertio prænotandum, etiamnum vigere consuetudinem celebrandi Missam ipsa nocte, quo diem festum Nativitatis Domini antecedit: *Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris, Missas celebrent Presbyteri, & hymnum Angelicum in illis solemniter decantent, quoniam & eadem nocte ab Angelo Pastoribus nunciatus est*; sic habet textus in *Can. Nocte sancta, de Consecrat. dist. 1.* Quæ verba cum nullo modo definiant tempus noctis, quo Sacrum offerre liceat, profectò ritum Missas celebrandi post noctis dimidium, à communi, & universali consuetudine, quam Ecclesia probavit, repetamus oportet ut animadvertit Pasqualis, de *Sacrificiis Leges tom. 1. q. 405. per tot.*

VIII. Quarto præmittendum, non num-

numquam summos Pontifices Ecclesiis aliquibus tribuisse privilegium celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quo pertinet Indultum Alexandri VI. editum 6. Augusti 1502. favore monasterii Canonicorum Regularium Venetiis erecti sub titulo S. Mariae Charitatis, quod quidem privilegium refert Flaminius Cornelius in *decalo septima* Ecclesiarum Venetarum, quarum ipse monumenta eruditè illustravit. Pius V. Praedecessoris Alexandri exemplum sequuntur, die 27. Februarii 1562. pari beneficio donavit Monialis S. Mariae Miraculorum ejusdem urbis; & sequenti anno 1563. instante Equite Jacobo Superantio, Venetae Reipublicae apud S. Sedem Oratore, benignè annuit, ut in Collegiata, & Parochiali Ecclesia S. Pauli, Missae Sacrificium peragi posset prima hora noctis, quae Natalem Christi diem antecedit. Praeterea ante ejusdem noctis dimidium, solemnis Missa in augusto S. Marci Templo celebratur; idemque ritus in aliis Ecclesiis benè multis, Venetiis obtinet, ut nos ipsi, quo tempore munus à Secretis Congregationis Concilii gerabamus, multis prolati monumentis olim ostendimus in folio quodam, quod typis evulgatum in causa *Venetarum* 13. Julii 1720. prostat *tom. 1. Thesaur. Resolut. Sacrae Congregationis Concilii pag. 345.*

IX. Quintò, S. Pontifex Pius V. privilegia omnia de Missae Sacrificio ante dimidium noctis Nativitatis Domini celebrando, abrogavit per Constitutionem, quae incipit *Sanctissimus in Christo*, & inter ejusdem Pontificis Constitutiones recensetur *ordine quarta tom. 2. Bullarii Romani*. Hinc communi suffragio Scriptores affirmant, non licere post Pianam sanctionem ullibi celebrare Missas in pervigilio

Nativitatis ante mediam noctem, esto ex vi praecedentium privilegiorum, id olim in Ecclesiis aliquot obtinisset. Ita censet Azor *Instit. moral. part. 1. l. 10. c. 25. q. 3.* Francolin de tempore *Horar. Canon. c. 29. n. 11. & 14.* Cardinalis Brancatius de *Priuil. Capell. Cardinal. pag. 16.* Clericatus de *Sacrific. Missae decis. 39. n. 15. & 16.* Quod si etiam nostra etate aduc Venetiis in Ecclesiis nonnulli mos perseverat Sacrum offerendi ante dimidium noctis, quae Festum Nativitatis praecedit, id aut ab aliis privilegiis posteriori aevi iudultis repetendum est, aut à veterum privilegiorum confirmatione, justis ac rationabilibus causis ita suadentibus, concessa, ut contigisse meminimus in Pii IV. Diplomate favore Collegiatae, & Parochialis Ecclesiae S. Pauli, quam supra memoravimus. Etsi enim Congregatio Concilii die 15. Julii 1720. rescipserit, hocce privilegium per Pii V. Bullam fuisse revocatum, addidit tamen, consulendum smmo Pontifici, ut Pii IV. Indultum confirmaret; nec Pontifex confirmationem denegavit.

X. Postremò, aliquid etiam de jejunio ab iis servando, qui aut Missam celebrant, aut sacram Eucharistiam percipiunt, praemittere opportunum duimus. Vetusissima sanè est Ecclesiae disciplina, quae praecipit, neminem ad Eucharistiam accedere posse, qui jejunus non sit; nec desunt qui ejus initia repetant ab aeo Apostolico, ut probat Cardinalis Bona *Res. Liturgicar. lib. 1. c. 21. Ut nullus post cibum, potumque, sive quodlibet minimum sumptum, Missam facere praesumat*, verba sunt decreti, quod Antero Pontifici à nonnullis tribuitur. *Ut nullus accipiat Sacrificium post cibum, aut post aliquam parvissimam refectionem, nisi pro Viatico; verba sunt*

sunt alterius decreti, quod sub Eutyrbiani Pontificis nomine ab Ivone recitatur *part. 2. cap. 45.* Haud ignoramus, ejusmodi decreta apocryphis recenseri. Quidquid vero sit de genuino illorum auctore, nemo tamen, qui sapiat, iniciabitur, jam tum ab antiquissima etate invaluisse consuetudinem ministrandi jejunis Eucharistiam, esto definitum originis tempus adhuc sit incomperturn.

XI. Statuta autem necessitate jejunii, ejusque jejunii, quod naturale vocatur, superest inquirendum, à quo tempore illius initium desumi debeat. Juxta communem Ecclesiae consuetudinem, cujus enim exordia adhuc ignorantur, jejunium illud à noctis dimidio incipit, & usque ad tempus, quo Eucharistia sumitur, perseverat. Ita unanimi consensu docent Theologi, duce D. Thoma, qui *3. part. q. 80. art. 8. Ad quintum*, ita loquitur: *Ecclesia Romana diem à media nocte incipit; & ideo, si post mediam noctem aliquis sumpserit aliquid per modum cibi, vel potus, non potest eadem die hoc sumere Sacramentum: potest verò, si ante mediam noctem.* Excipit tamen S. Doctor in *practico art. 8. infrum*, cui etiam non jejunio, ministrari poterit Eucharistia, si periculum mortis immineat, ne fortè saluberrimo Corporis Christi Viatico destitutus moriatur. Consonat Rubrica *Missalis tit. 9. n. 7. in eodem jejunii naturalis initio designando; atque huc referri etiam possunt, quae lato calamo scripsit Theodosius Rubeus in Horario univetsali cap. 20.* Hoc naturale jejunium quaecumque vel minimam cibi quantitatem, sive ut ajunt, materiae parvitate excludit, quae tamen cum Ecclesiastico jejunio componi potest. Hinc patet utriusque jejunii latum discrimen, quo multis demonstravimus in *Tract. de Sacrificio Missae sect. 2.*

§. 96. *Latinae editionis*, contra singularem ejusdem sententiam, quae adstruere nitebatur, jejunium naturale per modicissimam cibi partem non laedi. Huic sanè non parum favet Petrus Ledesma, qui in *quast. 24. art. 2.* veterum Theologorum opinionem obtendens, asserere non dubitavit, licet re Sacerdoti, plures Missas celebraturo, ad secundam, & tertiam Missam progredi, etsi in primo Sacrificio consuetam purificationem sumpserit. At Henauus in *cti. disput. 20. sect. 4. num. 46.* id falsum esse demonstrat, relatis auctoritatibus Paludani, Durandi, Gabrielis Biel, Sylvestri, ac aliorum. In Decretali Innocentii III. quae incipit *ex parte, de celebrat. Missar.* injungitur Sacerdoti, ut purificationem sorbeat, *postquam totum acceperit Eucharistiae Sacramentum; mox verò Pontifex monet, ne Sacerdos ita se gerat, si pluries eodem die Sacrificium offerat; Ne, si fortè vinum perfusionem acciperet, celebrationem altam impediatur.* Eadem occurrunt in Sacramentario Gregoriano *tom. 3. pag. 111. litter. D. Ad vigiliam Sancti Pauli, & Pauli haece verbis concepta: Quando Apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavat os, nisi post officium; sed absque intervallo, finita prior incipit altera.*

XII. Certa igitur Ecclesia constituit disciplinam, cum circa numerum Missarum, quae à Sacerdote uno eodem die offerri possunt, tum circa tempus ad Missas celebrandas statutum, tum etiam circa jejunii legem à Sacerdote servandam, necnon circa definitum temporis limitem, à quo jejunii naturalis initium ducere oportet. Cum tamen in hac Ecclesia oeconomia nihil occurrat, quod à naturali, aut Divina lege suam trahat originem; hinc sequitur, posse Romanum

num Pontificem, graviori quapiam, ac legitima causa impellente, super huiusmodi Ecclesiasticis Constitutionibus dispensare. Sed cum plura sint relata Ecclesiasticæ disciplinæ capitula, eaque ad invicem distinguantur, quippe quæ nullo necessario nexu inter se copulantur; hinc etiam sequitur, dispensationis beneficium ab uno ad alium casum, cuius expressa non fiat mentio, extendi non posse. Quocirca improbanda est illorum opinio, qui ex privilegio Missam celebrandi ante dimidium noctis Nativitatis Domini, inferunt, ipsam quoque jejuniū servandi legem, quæ à dimidio præcedentis noctis Sacerdoti imponitur, fuisse sublatam; ita ut ipsi, exempli causa, qui Missam de vigilia Nativitatis pridem celebraverit, & ablutionem hauserit, adventiente nocte, ejus tamen dimidio nondum elapso, solemnem Missam de Nativitate Domini celebrare valeat. Indultum præveniendi in ea solemnitate statutum mediæ noctis horam, ideo à nonnullis cum prætensa exemptione à naturalis jejuniū lege conjungitur; quia alioquin gravi nimis incommodum premeretur Sacerdos, si à præcedentis noctis dimidio ad insequentem noctem, etiam non expectato illius dimidio, jejuniū protraheret; & quia non desunt sacræ antiquitatis exempla, quæ probant, Eucharistiam non jejuniis fuisse porrectam. At exaggeratum cum primis Sacerdotis incommodum, usque adeo grave non est, ut ferri non possit. Si quidem nostra etiam ætate multi numerantur, qui per idem temporis spatium, jejuniū tolerant citra ullum valetudinis detrimentum. Quæ ex adverso producuntur monumenta, minus efficiunt. Haud infœcliamur, infansibus pridem lacte nutritis, ac Fidelibus feria 5. in Coena Domini pran-

dio refectis, sacram Eucharistiam olim fuisse distributam. Reponimus tamen, prius exemplum ad rem non facere, ut cuique patet; posterioris verò desumptum esse à peculiari dumtaxat quarundam Ecclesiarum more, qui in memoriam novissimæ Coenæ, à Christo Domino celebratæ, olim institutus, aliquandiu apud illas viguit, sed jampridem in usu esse desistit.

XIII. Opportunius ad præsentem controversiam produci potuisset exemplum Pontificiæ Capellæ, in qua primam Missam ante noctis dimidium celebrat, qui ut plurimum à præcedentis noctis dimidio jejuniū non servavit. Antequam verò hujuscæ difficultatis nodum dissolvamus, abs re non erit aliquanto longius digredi, ut quæ hæc in re ad Pontificiæ Capellam pertinent, accuratius explicemus.

XIV. Ex Diaristis, quæ Pontificiæ Cæremoniarum Magistri ab anno 1484. ad annum 1517. digesserunt, colligimus, Matutinum in Pontificiæ Capellâ incepisse circa octavam, nominam, ac etiam decimam horam (ab occasu Solis numerando, juxta Italianæ morem) illius noctis, quæ diem Christi Natalem præcedit; ac præterea, sacrum hunc ritum, unâ cum solemnî Missa, non nisi quatuor horarum spatio expleri consuevisse. Leo X. referente in Diaristis Paride de Crassis, anno 1517. ob adversæ valetudinis incommoda, Pontificiæ Capellæ initium statuit *hora quintâ noctis*. Pontifex Hadrianus VI. veterem morem sequutus, horam noctis nonam restituit. At Clemens VII. Paulus III. ac Julius item III. circa secundam, aut tertiam noctis horam Matutinum inchoandum mandarunt; hinc hora septima noctis ipsi etiam solemniori Missæ finis imponebatur.

Va-

Varius in hoc tempore designando fuit S. Pontifex Pius V. quandoquidem, eo jubente, anno 1566. Matutino initium dedit hora noctis sexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568. hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demùm 1570. hora nona. Gregorius XIII. juxta veterem morem, tertiam, aut quartam noctis horam in usum revocavit. Atque hæc demùm mos in Pontificiæ Cappella deinde servatus fuit, & adhuc viget, statuta pro Matutini initio quarta hora noctis; ex quo sequitur, ut solemnis Missa paulo ante noctis dimidium perficiatur.

XV. Jam verò à designatione temporis, & horæ, ad jejuniū progrediamur. Cæremoniarum Magistri nonnumquam in Diaristis referunt, Cardinalem, qui Sacrum obtulit, ad Missam celebrandam accessisse jejuniū. Nostræ ætate Cardinalis Leander Colloreddus, qui per quamplures annos Missam nocte Nativitatis Domini solemnî ritu obtulit, jejuniū à præcedentis noctis dimidio accuratè servavit. Eadem jejuniū lege sese obstrinxit recolende memoriæ Benedictus Papa XIII. quem præterea novimus, ad meridiem usque Festi Nativitatis Christi, jejuniū protraxisse; siquidem, post Sacrum in privilegio hora consueta noctis solemniter peractum, alteram Missam in aurora recitabat; ac postremò Missarum solemnîa aut in Pontificiæ Capellâ, aut in Vaticana Basilica perficiebat. Quia verò aut multa occurrunt eorum exempla, qui jejuniū accesserint ad Altare; contra verò frequentius contingit, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die præcedente à refectioe non abstinuerit, sperest, ut rationem, quæ id licere suadet, inquiramus.

XVI. Sunt qui credant, Roma-

Tom. I.

num Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur à lege jejuniū, quod alioquin à præcedentis noctis dimidio servare teneretur. Ita putat Pasquali, in *Decisionibus Moralibus decis. 311. & decis. 451. de jejuniis*. Id tamen gratis asseritur, & hujusmodi litteræ re ipsa minime conceduntur, ut appositè animadvertit Diana in *editis coord. tom. 2. tract. 7. resolut. 12. num. 4.* Alii, ut à difficultate se expediant, aliam ineunt viam. Cardinalis de Lugo de *Sacramentis disput. 15. de Eucharistia sect. 2. à num. 55.* affirmat, Cardinalem, qui in privilegio Nativitatis ante noctis dimidium Missam celebrat in Pontificiæ Capellâ, jejuniū naturale non frangere, etsi mane cibum sumperit, & Saceri oblatio mediam noctem antevertat, nec ullam à Pontifice obtinuerit dispensationem. Cum enim, expressa Pontificis voluntate, certum temporis spatium ad solemne Officium peragendum fuerit definitum, Pontifex ipse mediam noctem anticipasse censetur, non universim quidem, sed quoad solum Pontificiæ Capellæ locum, & quoad personam dumtaxat Cardinalis, qui Missam canit, ac aliorum, qui ibidem Missarum solemnîs adstant. Ad hanc opinionem confirmandam, advertere iuvat, fas esse Romano Pontifici Ecclesiasticorum dierum limites statuere, absque eo quod mediæ noctis, vel auroræ physica momenta accuratius inspiciat. Enimverò in regionibus, in quibus, ob sublimiorem poli elevationem, punctum mediæ noctis statui vix potest; punctum verò insequentis auroræ magis adhuc latet, quia plerumquæ nullum est; Ecclesiasticorum dierum initia à moribus, & consuetudine petenda

Q

da

da sunt; nimirum ab eo tempore, quo regionum illarum incolæ aut laboribus sese exercere incipiunt, aut quieti indulgent; ut olim sub Pontifice Urbano VIII. in Congregatione habita die 2. Novembris 1634. definitum fuisse testantur memoratus Theodosius Rubeus in *Horario universalis cap. 19. num. 17.* in alio Opusculo ad *Rubricam Missalis de aurora*, Cardinalis Brancatus in Dissertatione de *privilegiis Capellæ Cardinalium pag. 22. & seq.* Merati ad *Gavantum tom. 1. part. 2. pag. 767. & pag. 1378. Decreto 276. Romane editionis.*

XVII. Sententiam Cardinalis de Lugo amplectuntur Magri in *Hierolexico verb. Nativitas Domini. Aversa de Eucharistia quæst. 8. sect. 8. & Diana loc. cit. resolut. 11. & resolut. 12.* Quia verò nunquam fortasse Romani Pontifices de noctis dimidio in Pontificia Capella anticipando cogitaverunt, proindeque fundamentum, cui Cardinalis de Lugo, ejusque sectatores annuntiantur, satis firmum non est; hinc meliori consilio alii sentiunt, ac docent, in proposito casu, licet expressa Pontificis dispensatio non appareat, inesse tamen tacitam, ac rationi admodum consonam. Enimverò, cum nonnisi prahabito summi Pontificis assensu, stata ad Matutinum inchoandum hora deficiantur, profecto summus Pontifex haud igitur, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora solemnissimæ Missæ, cui nonnumquam ipsemet Pontifex interesse solet, celebretur. Et quoniam præterea compertum persæpe illi est, eum, qui Sacrum offert, non esse jejunum, & tamen vilis umquam Pontifex edivisse fertur, ut Cardinalis ea occasione ante noctis dimidium celebrans, à præcedenti media nocte je-

junium servaret; nihil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis dispensationem inducendam, æquitati tamen, ac rationis legibus consentaneam. In hanc sententiam descendunt Dicastillus *tom. 1. de Sacramentis tract. 4. de Eucharistia disput. 9. dubii. 17. quæst. 7. num. 404.* Gabriel de Henao *part. 2. de Sacrificio Missæ disputat. 22. sect. 4. n. 44.* Martinon. *tom. 3. disput. 35. num. 64.* Quarum ad *Rubricas Missalis part. 3. tit. 9. sect. 1. in dubiis conscientie dub. 6.*

XVIII. Hanc tacitam Pontificis dispensationem, æquitati ac rationi consentaneam diximus; non enim temerè advertitur Officii nocturni hora in Pontificia Capella; cum & ejusmodi anticipatio modica sit, & Cardinalibus, ac Prælatibus, qui ea nocte eidem Capellæ intersunt, non modò validè opportuna, sed ferè necessaria dignoscatur. Nam iidem sequenti die ad aliam Capellam accedere debent, in qua summus Pontifex solemnità ut plurimum exercet Pontificalia. Quare cum illi, qui Episcopi, aut Presbyteri sunt, manere tres Missas sint celebraturi, antequam ad tertiam solemnem Missam in Capella peragendam revertantur; aut tempus illis deficiat, ut angustum nimis supererit, nisi per anticipatum nocturni Officii initium angustia temporis laxetur.

XIX. Quodsi rationi & æquitati consonum est horam antevertere; non minore rationis & æquitatis jure innuitur tacita dispensatio, quæ celebrantem in Pontificia Capella ante noctis dimidium à naturali jejunio eximit. Si enim humani corporis imbecillitatem, quæ in dies gravior fit, expendamus; quodque caput est, si ad celebrantis ætatem, quæ ut plurimum senilis est; oculos convertamus; faci-

le

le apparebit, vix, ac ne vix quidem sperandum esse, ut possit tandiu jejunium tolerare. Pontifex Julius III. die 15. Martii 1554. per litteras in forma Brevis concessit Imperatori Carolo V. ut, antequam sacram Eucharistiam sumeret, paululum cibi gustaret ad necessariam sustentationem ventriculi; ac insuper eundem Imperatorem absolvit, quod antea, citra Romani Pontificis dispensationem, de *Medicorum consilio*, ad sacram Eucharistiam accesserit non jejunus. Pius item IV. à Portugallia Rege certior factus, quod nonnulli Sacerdotes, qui Indicas regiones, ejus dominio subjectas, inhabitabant, aut propria infirmitatis, aut æris intemperie occasione quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverant; per alias litteras datas die 10. Februarii 1563. benignè indulisit, ut, si ipsos illis post mediam noctem uti contigerit, Missam die sequenti celebrare valeant, si argentissima fuerit celebrandi necessitas; & paululum inde dormierint. Præterea, inter Innocentii XIII. litteras in forma Brevis, una occurrit sub die 5. Octobris 1722. in qua regnanti Ludovico Gallia Regi conceditur, ut die coronationis suæ modicum sjectaculum sumeret, valeat ante Communionem, habita nimirum ratione diuturnioris temporis, quod in eo solemnè ritu peragendo impenditur, ac imbecillis valetudinis ipsius Regis, qui ætate adhuc recens, corporis habitudinem nondum satis firmaverat, ut in memoratis litteris expressum legitimus. Pari privilegio idem Pontifex donavit Imperatricem Elisabetham, datis litteris die 20. Augusti 1723; ut scilicet modica refectioe uti posset, quamvis communicatura, quo die illius coronatio in Bohemiam Regnam, solemnè pompa, ac in

multas horas protrahenda, fieri debebat.

XX. Ex hactenus dictis colligitur privilegium celebrandi Missam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per necessariam connexionem secum ferre aliud privilegium exemptionis à lege jejunii; imò verò posterius hocce privilegium esse repetendum à tacita Pontificis dispensatione, quam satis probant ex rerum, ac temporis circumstantiæ simul sumptæ, quas supra memorabimus. Hinc sequitur, sublati hinc circumstantiis, jam nullum tacitæ dispensationis esse locum; ideoque ad jejunium naturale servandum teneri, qui alibi Sacrum offert, etiamsi ex Apostolico Indulto, mediæ noctis articulum in Missæ oblatione præveniat. Consulendi in rem hanc Andreas Piscara Cataldo in *Præx. Cærimon. lib. 3. sect. 2. cap. 1. num. 4. pag. 391. & cap. 3. num. 1. pag. 393.* necnon celebris Gavantus *part. 4. tit. 3. num. 5.* ubi ita loquitur: „Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine, verè non dispensatur in jejunio, necessario ad Missam. Ideo à pridiana media nocte jejunet, neque in Missa vigilia sumat purificationem.“ Consonat diligens Scriptor P. Merati *tom. 1. part. 2. Romane editionis pag. 845. num. 12.*

XXI. Itaque ut rem hanc expediamus, Episcoporum partes erunt, duo hæc in Synodis opportunè scernere: ut scilicet primo edicant, nulli fas esse citra Apostolicam dispensationem, in nocte Nativitatis Christi Missam celebrare ante noctis dimidium; & id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces poena suspensionis, quam etiam probant, ac laudant Polacus in *suis Aphorismis sacrar. Cærimoniar. Aphorism. 1. n. 4. Pax Jordan. Elu-*

Q 2

cu-

curat. tom. 1. lib. 4. tit. 1. de Sacrificio Missæ num. 97. secundo aperte declarant, eos, qui ex Apostolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque à precedentis noctis dimidio servandum esse. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romæ edito anno 1745. cujus etiam meminit Diana in edit. coord. tom. 3. tract. 1. resolut. 55. num. 3. hæc legimus: „Missa hujus sacratissimæ noctis debet celebrari post mediam noctem, aliter Sacerdos non celebraret jejunus. Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine; non dispensatur in jejuniis necessario ad Missam; id est à pridiana nocte jejunet, neque in Missa vigilia sumat purificationem.“ Eadem occurrit in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decembris hæc legitur adnotatio: „Celebrantes ante mediam noctem sint jejuni à media nocte antecedenti, adeoque non sumant purificationem in Missa hodierna.“

XXII. In Regnis, atque ditionibus Hispaniarum, & Portugaliæ Regibus subjectis, adest privilegium celebrandi tres Missas in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum, quod olim pro aliquibus ex dictis Regnis, & pro quibusdam personis ibidem degentibus invecutum, à nobis ampliatum, & declaratum est sub eâ forma: quæ legi potest in decreto nostro, Apostolicis litteris firmato, quod extat *Bullarii nostri tom. 2. num. 61.* Sanè pro recto hujus privilegii usu plura observanda, pluraque opportunitè præscribenda providimus; eaque omnia eodem decreto complexi sumus. Proindeque Episcopi locales earum regionum, in quibus lo-

cum habet hujusmodi indultum, si quid stat uendum habeat circa triplicem illam Missarum celebrationem, ut errandi pericula evitent, eidem decreto nostro in omnibus, & per omnia se conformare curabunt.

CAPUT IX.

De Communione sub utraque specie quoad Laicos, Clericos, & Sacerdotes non celebrantes; de qua etiam quibusdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non expediret sermone instituire.

De Communione sub utraque panis, & vini specie latè egimus in nostro *Tractatu de Sacrificio Missæ, editionis Latine §. 356. & pluribus sequentibus;* ubi ostendimus primò, Fidei dogma esse, totum ac integrum Christum sub unaquaque specie contineri; secundo, eos, qui sub una tantum specie Christum sumunt, nulla fraudari gratia, quæ propria sit Sacramenti, & ad æternam salutem necessaria; tertio, nullo Dei præcepto iis, qui Missam non celebrant, Communionis sub utraque specie necessitatem imponi; quarto, ad Ecclesiasticam disciplinam unicè pertinuisse, quòd Calicis usus aliquando permissus, & Communio sub utraque specie Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non celebrantibus concessa fuerit, prævia tamen protestatione, per quam agnosceret se profiteantur, totum ac integrum Christum Dominum sub utraque specie contineri, sequæ ea omnia, quæ suprâ exposuimus, tamquam Fidei dogma ab Ecclesia definitum, tenere, & credere.

II. In eodem *Tractatu nostro de Sacrificio Missæ* narravimus, Archiepiscopum Pragensem, ut Hussitas ase-

ditionibus, ac cædibus, quas propter sibi denegatum à Constantiensi Concilio Calicis usum passim instaurabant, tandem avocaret, in Synodo habita anno 1426. Eucharistia Sacramentum sub utraque specie illis concessisset; mox tamen Martini Papæ V. decreto hocce privilegium fuisse revocatum. Præterea memoravimus, Concilium Basileense, Bohemiæ, ac Moraviae populis usum Calicis tribuisse, modo in cæteris omnibus cum Ecclesia Romana conveniret, ac crederent, non minus sub panis, quam sub vini specie, totum ac integrum Christum Jesum existere; sed hanc itidem concessionem, ob varios, qui invaderant, abusos, fuisse sublatam. Insuper addidimus, Romanos Pontifices Paulum III. ac Julium III. Apostolicis Nunciis auctoritatem delegasse, ut Calicis usum Laicis permitterent; eos autem satius duxisse ab hujusmodi privilegii largitione abstinere. Tandem adnotavimus, Concilium Tridentinum hanc ipsam de usu Calicis discussionem, Romani Pontificis arbitrio expediendam reliquisse; ac Pium IV. ut refractarios, ac rebelles, ad veritatis semitam revocaret, per litteras in forma Brevis ad Archiepiscopum Pragensem datas indulsisse, ut nonnulli Sacerdotes Catholici destinarentur, qui præhabitis necessariis de Fide protestationibus, possent Eucharistiam sub utraque specie Laicis ministrare; verùm cum spes à Pio IV. concepta, irrita cecidisset, imò ex hac benigna Calicis concessionem non levia prodissent mala, oportuisse ut successores Pontifices S. Pius V. & Gregorius XIII. beneficium illud, quod in perniciem vertebatur, è medio tollerent.

III. Nihil igitur hac in parte addendum superest, nisi hoc unum, nimirum temporibus Sixti V. & Pauli V. *Tom. I.*

iterum de Calicis concessionem actum fuisse; instantibus Apostolicæ Sedis Nunciis, qui cum indulgentiam, si tunc temporis in usum revocaretur, in magnum Catholicæ Religionis incrementum cesuram pollicebantur. Placuit tamen postulata rejicere, ut patet ex monumentis, que in Archivo sacrae universalis Inquisitionis servantur.

IV. In Synodo Diocesana ab Vratislaviæ Episcopo habita, atque in cap. sexto de Eucharistia, quod Apostolicæ Sedis Nuncio, jussu Pauli V. fuit transmissum, post rejectas preces à Nunciis, ut modo narravimus, prorectas, hæc, quæ sequuntur, circa Calicis usum statuta fuere. Ipso capitis initio declarat Synodus, præcepto Eucharisticæ Communionis solo Paschatis tempore Fideles obstringi; addit tamen, monendos eos ac hortandos, ut etiam solemnioribus festis Nativitatis Christi, Pentecostæ, & Assumptionis B. Mariæ Virginis ad sacram Synaxim accedant. Mox docet, jam tum ab Ecclesiæ primordiis Eucharisticam Communionem aut sub una panis, aut sub utraque panis & vini specie ministrari consuevisse; Ecclesiam tamen successu temporis, justis, validisque rationibus ita suadentibus, hanc, quoad Laicos, probasse consuetudinem, ut nonnisi sub una panis specie sacra Eucharistia reciterentur. *Licet verò* (verba sunt Synodi citato capite) *ab initio Christiana Religio aliquando unius, aliquando utriusque speciei usus fuerit; progressu tamen temporis Ecclesia, gravibus & justis causis adducta, consuetudinem sub altera tantum specie communicandi approbavit.* Admittit etiam concessionem à Pio IV. Regno Bohemiæ factam; nec insinuat, Diocesim Vratislaviensem sub Bohemiæ Regni ditione contineri; fatetur tamen, se nolle à cõmuni Ecclesiæ disciplina

recedere: *Ex concessione autem Apostolicæ Sedis sub Pio IV. Pontificæ felicitæ recordationis Regno Bohemia facta, cui Provincia hæc, & Diocesis Wratislaviensis incorporata est, Laici Calicis usus liber permittitur. Nihilominus Ecclesiæ universalis approbatam consuetudinem, quantum Domino suffragante poterimus, rursus introducere cupimus.* Postremò methodum suppeditat, quam hac in re sequantur magistri erga discipulos, Sacerdotes erga parentes, quorum interest filios erudire, Confessarii erga penitentes; ut omnes studio pacis & charitatis incensæ, communem Ecclesiæ consuetudinem ultrò amplectantur: *Quod obtinebunt facilius, ubi illos accuratè erudierint, tantum sub una specie, quantum sub utraque specie contineri.*

V. Pietatis, prudentiæ, ac pastoralis sollicitudinis legibus consentanea profectò est memorata Synodalis constitutio, si temporum circumstantias, quibus edita fuit, inspiciamus. At verò pari digna laude fortassè non esset, aut saltem inutilis videri posset Episcoporum cura, si quæ olim in Wratislaviæ Synodo sancita fuere, ad eas Dioceses, & loca trahere vellent, in quibus, citra ullam controversiam, laudabilis ac involutus vigeret usus dispensandi laicis Eucharistiam sub unica panis specie.

VI. Quoad hoc Ecce Episcopos, in quorum Diocesi pacifica vigeret consuetudo Communionis laicis ministrandæ sub sola panis specie, hoc unum notatū dignum superest explicandum. Accidit non semel, ut Lutheranus aliquis, qui pravo imbutus errore Eucharistiam sub utraque specie sumere consuevit, Catholicam Religionem amplectatur. In hoc rerum statu solent aliquando Episcopi, pietate moti, ab Apostolica Sede supplices postulare, ut

is, qui, heresi ejurata, Catholicæ Fidei nomen dedit, valeat in posterum Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie recipere, veteri consuetudine, cui pridem assueverat, non immutata; præmissa tamen protestatione, per quam se credere fateatur, totum integrumque Christum tam sub panis, quam sub vini specie contineri, ac spondeat, se nonnisi in privata domus Capella sacram Eucharistiam sub gemina specie sumpturum. In toties memorato Tractatu nostro de Sacrificio Missæ multa numerantur exempla Romanorum Pontificum, qui privilegium pro Communionem sub utraque specie, Catholicis Principibus aliquando ministranda, concesserunt. Hæc tamen exempla ad hanc, quam tractamus, causam transferri non possunt, tum quia Personarum conditio, que ad privilegia impetranda plurimum aliquando valet, diversa est; tum etiam quia suspicari non licet, eum, qui in Catholica Fide educatus, ab ea nunquam recessit, affirmare, aut docere posse, Communionem sub utraque specie Divino præcepto cunctis Fidelibus fuisse præpositam. Contra verò timendum, ne is, qui longo tempore hæresim professus est, in veteri errore adhuc permaneat, quantumvis eum solemnī protestatione ejuraverit, atque in hoc ipso articulo nominatim id omne, quod Romana credit Ecclesiæ, se crediturum sponderit cum præsertim de sinceritate protestationis antea emissæ ex hoc ipso dubitandum videatur, quod nihilominus sacram Eucharistiam sub utraque specie accipere, post factam hæresim abjuratorem, in votis habeat; qui enim ita se gerit, videtur adhuc in eadem versari opinione, quam ante abdicatam hæresim fovebat. Hæc autem, aut his similia rationum momenta, in causa fuisse putamus, cur Prædecessor nos-

ter Urbanus VIII. anno 1627. privilegium à Barone quopiam Bohemo petritum, ut in privato domus suæ Oratorio Eucharistiam sub utraque specie acciperet, constanter denegaverit. Neque vero nos ipsi faciliores hac in re fuimus erga nobilem mulierem, pridem Lutheranam, postea Catholicam, quam tamen moneri curavimus, ut quoniam singulari Dei beneficio ad Catholicam Fidem accesserat, æquo animo se submitteret legibus Romanæ Ecclesiæ, quæ mater omnium clementissima, ac de filiorum salute impensis sollicita, quid prosit illis, quid noceat, optime intelligit. Hujusmodi sensus eruitus ex oratione, quam super usu Calicis habuit in Concilio Tridentino Villalpaudus Segoviensis Theologus, quamque Harduinus retulit in sua Conciliorum Collectione tom. 10. col. 312. *Tanti enim apud nos, modò pie Christianæque simul instituti, Ecclesiæ auctoritas, & charitatis opinio valere debet, qua nos illa semper tanquam piissima mater liberos tenerrimè prosequuta est, nostræque commoda procurat, ut posthabito, atque abjecto procul quocumque affectu, quem fortassè nos erga Calicem hunc temerè admodum induimus, gerimusque, illi uni nos, atque omnia nostra submittere, illud velle unum, quod illa vult, illud optimum putare, quod optimum illa dicit, suspectamque habere sententiam nostram, que non ex obedientia Ecclesiæ oriatur, & ortam jam continuò deserere debeamus.* Sylvius in 3. part. D. Thomæ, quest. 80. art. 2. quesit. 4. proposito dubio, *Utrum Calix sit ex dispensatione concedendus hæreticis, qui sanctæ Romanæ Ecclesiæ imperio, ac legibus se obtemperaturos promittunt,* respondet, posse quidem hoc privilegium concedi; addit tamen: *Videtur*

est, ut ejusmodi dispensatio expediat respectu hæreticorum nostri temporis. Haud equidem ignoramus, celeberrimè hunc Scriptorem ita sentire de his, qui, heresi nondum ejurata, Calicis usum postulant, quo fruantur post hæresim abjuratam. Si tamen rationes, quibus ille utitur, expandantur, unusquisque facili negotio dignoscere poterit, eas sibi locum vindicare etiam quoad eos, qui pro usu Calicis orant post hæresim ejuratam; inquit enim Sylvius, quod instantes pro usu Calicis ante hæresim abjuratam, ut plurimum ita se gerunt, pravo errore ducti, quod putant, Eucharistiam sub utraque specie ex vi Divini præcepti esse sumendam. Jam vero hujus erroris suspicione non carent, qui hoc ipsum postulant post hæresim ejuratam. Addit quod, privilegio semel concessio, in præconcepta opinione magis adhuc obfirmantur hæretici, quibus latior aperiretur campus, ut Catholicis audaciores insultarent, & contra infirmiores ac pusillos acceptam dispensationem ostentarent, perinde ac si Romana Ecclesiæ eorum dogmata tandem probaret. Ac denique subdit, Sedis Apostolicæ indulgentiam ceteris exemplis futuram, ut privilegium peterent, quod aliis concessum scirent; ex quo communis ac perniciosa paulatim inolesceret consuetudo. Tanti Scriptoris animadversiones, & validò non desuntur fundamento, & si quis eas accuratè perpendat, easdem videbit utriusque casui maxime aptabiles, hoc est tam illi, in quo hæretici ante hæresim abjuratam Calicem petunt, ut eo post ejurationem utantur, quam alteri, in quo conversi ad Fidem Catholicam, Calicis usum post hæresim ejuratam effugiant.

CAPUT X.

De vernacula divinarum scripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali decreto, si abusui inroperis; si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere præstat.

Spiritus Roterus, inter Dominicanae familiae alumnos accuratus Scriptor, & contra hæreticam pravitatem Inquisitor, cujus multa cum laude meminit P. Echardus *tom. 2. Scripturæ Ordinis Prædicatorum pag. 188.* celebrem edidit Dissertationem, de non vertenda Scriptura Sacra in vulgarem linguam, quam anno 1548. Henrico II. Francorum Regi nuncupavit. Hæc lucubratio communi plausu in Gallis recepta, anno 1661. publica Cleri Gallicani auctoritate iterum prelo subjecta fuit. Tres item egregii S. R. E. Cardinales hoc idem argumentum pertractarunt, eorum sententiam resellentes, qui aut planè necessariam, aut saltem opportunam, ac valde utilem jactabant versionem sacrarum Scripturarum in vulgarem linguam, ut nimirum cuique promiscua esset earum lectio. Hos inter primus occurrit Cardinalis Stanislaus Hosius, qui in Tridentino Concilio Legati munere præclarè functus est, *lib. 3. de auctoritate Scripturæ sacræ pag. 247.* alter verò Cardinalis Jacobus du Perron *lib. 6. cap. 6. Respons. ad Angliæ Regem*; tertius Venerabilis Cardinalis Bellarminus *tom. 1. Controversiar. Fidei lib. 2. de verbo Dei cap. 15.* Si quis autem nosse cupiat Scriptorum alios, & quidem benè multos, qui varios Tractatus, ac Dissertationes erudito calamo elucubraverunt, ut ostendant, lectionem sacrarum Bibliorum, vulgari lingua redditorum, non esse cuique permitten-

dam, consulat volumen jussu Cleri Gallicani Parisiis editum anno 1661. ita inscriptum: *Collectio quorundam gravium Auctorum, qui ex professo, vel ex occasione, sacræ Scripturæ, aut Divinorum Officiorum in vulgarem linguam translationes damnaverunt.* Quibus addere possumus, præter Justum Fontanum in Opere de *Itælica eloquentia verb. Romanæ, sive Romanæ*, etiam Passavantium in *Speculo veræ Penitentia*, ubi solidis probat rationibus, quam ardua res sit sacrarum Scripturarum nuda & accurata in vulgarem linguam conversio. Non enim sufficit, ad opus ritè perficiendum, sola linguarum peritia, sed alia insuper scilicet necessaria sunt, quæ ab interpretibus ut plurimum ignorantur. Nolumus hic silentio præterire Fredericum Furium Coriolanum, virum eruditione clarum, & Carolo V. Imperatori, ac Philippo II. ejus Filio satis acceptum. Ille Auctor scripsit, ac evulgavit *Opus de Consilio, & Consiliario*, communi suffragio comprobatum commendatumque. Mox tamen sobrietatis limites prætergressus, postquam Dissertationem adornavit anno 1556. Basileæ impressam, cui titulus: *Bononia, sive de libris sacris in vernaculam linguam convertendis*; cunctiorum indignationem, ac censuram promeritis, in quamplura sese conceit discrimina, teste P. Michæle à S. Joseph, nunc Episcopo Guadicensi, *tom. 2. Bibliothecæ Criticæ pag. 417.*

II. Propositum nobis non est, hanc controversiam universim expendere, ac funditus exhaurire; ab iis tamen abstinere nolumus, quæ semel cognita, plurimum prodesse poterunt. Itaque prænotare juvat primo, summum Pontificem Innocentium III. opportuna adhibuisse remedia, ut modum imponeret divinarum Scripturarum versionem, cum earum in linguam

quam Gallicam translatio Metis vulgata, non leves in Diocesi illa tumultus excitasset; quippè vernacula lectio in omnium etiam muliercularum manibus, & ore versabatur. Consulenda in rem hanc memorati Pontificis *epist. 141. lib. 1. pag. 432. & 434.* juxta Baluzii Collectionem. Consulendus item Raynaldus ad *ann. Christi 1199. n. 27.* Secundo, Clemenem XI. Prædecessorem nostrum, per celebrem Constitutionem *Unigenitus*, nonnullas propositiones, hoc est 79. cum aliis pluribus, quæ sequuntur, ideo proscripsisse, quod communem omnibus inducerent necessitatem legendi sacræ Scripturam; quo semel posito, etiam ipsa Scripturarum in linguam cuique obviam translatio statuenda omnino esset. Errori hunc Pontificia auctoritate confixum, alii etiam Catholici Scriptores impugnarunt; quos inter numerandi P. Jacobus Fontana Societatis Jesu, *tom. 3. Operis*, quod Romæ prodiit anno 1721. contra Quesnellii propositiones. P. Fulgentius Belletti ex Ordine Eremitarum S. August. *tom. 2. Operis*, quod contra easdem Quesnellii propositiones scripsit, ac Romanis typis edidit ann. 1737. P. Viva item Societatis Jesu, in suis lucubrationibus, quæ adversus hunc ipsum errorem persequit, ac evulgavit.

III. Nec desuere complures Episcopi, qui de ovium custodia solliciti, promiscuam sacrarum Bibliorum vulgari lingua lectionem per Synodales Constitutiones à medio sublata vobuere. In Concilio Tolosano, habito anno 1229. atque ab Harduigo in Conciliorum Collectione relato *tom. 7. col. 178.* cavetur *cap. 14.* ne laici libros retineant veteris, aut novi Testamenti, exceptis Psalterio, & Brevariario; mox verò additur: *Sed, ne*

præmissos libros habeant in vulgari translatione arcuissimè inhibemus. Paroecionis Concilium Provinciale Occitanense anni 1480. *cit. tom. 7. Collectionis Harduini col. 149 r.* ita statuit *c. 7. Periculosa res est, testante Beato Hieronymo, textum sacræ Scripturæ de uno in aliud idioma transferre, eo quod in ipsis translationibus non de facili idem in omnibus sensus retinetur.* Dein prohibet, ne quispiam illum Divinarum Scripturarum librum in Anglicum sermonem transferre præsumat; versionem à Wiclefo institutam damnat; ac tandem decernit, nullas translationes recipi, nisi primùm Concilii Provincialis decreto probentur. In novissimorum Conciliorum, quæ in Gallis celebrata sunt, Collectione, à Ludovico Odespuno concinnata, occurrit Concilium Provinciale Bituricense, habitum anno 1584. in quo *sub tit. 4. de abusu Scripturarum tollendo*, hæc decernunt *can. 2. Omnia Biblia sacræ, & quovis alii libri de Fide & Religione, vernacula lingua scripti, resqueantur, nisi quos Ecclesiæ Catholice, & Ordinarii auctoritas probaverit.* Eadem statuunt in Concilio Hierosolymitano, ann. 1672. à Patriarcha Dositheo adversus Calvinistas coacto, cujus Concilii Acta prostant in memorata Harduini Collectione *tom. 11. col. 253. & 258.* Ad stipulantur alia inter Concilia in Belgii provinciis habita, nimirum Cameracense, ac Mechliniense, necnon Synodi Diocesanæ Brugensis, Ypresis, Gandavensis, Namurcensis, ac Leodiensis, quarum sanctiones promiscuam Divinorum librorum lectionem vulgari idiomate expressam proscribunt, ut testatur P. Fontana *cit. tom. 3. pag. 593. sub num. 4.*

IV. Hæc tamen Conciliorum, & Synodorum decreta utilitati ac nec-

cessitati consentanea fuisse arbitramur, quòd in provinciis, ac Diocesis in quibus promulgata fuerunt, jam inoleverit abusus promiscue lectionis sacrarum librorum, in maternam linguam, pro cuiusque lectoris intelligentia, captuque translatorum. At vero iis in locis, in quibus ejusmodi abusus nondum intractus est, minus provido consilio fortasse irerentur Episcopi, qui vetitam lectionem insectarentur, ac propositis poenis interdicerent. Ea quippe hominum conditio est, ut nitantur in verum, ac statuto semel interdieto, perniciosa quadam cupidine illecti, quod prohibitum audiunt, curiosius inquirant; atque hac una de causa vetantem legem infringant, ut quod legis jussu inconcessum norunt, introspiciant. S. Carolus Borromeus, prudentia, ac vigili cura verè magnus, in primo Meliolanensi Concilio, cui præsuit anno 1565. hanc legem servandam decrevit: *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio à sacrosancta Tridentina Synodo præferti fuerunt, et auctoritate Sanctissimi Domini nostri Pii IV. editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopis, ceterisque omnibus laicis, & Ecclesiasticis personis servari jubent.* Quarta autem Indicis regula jussu Tridentini Concilii statuta, & Pii IV. Pontificis auctoritate firmata, hæc circa vernaculam sacrarum librorum lectionem servanda præcipit: *Cum ex experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte iudicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessarii, Bibliorum à Catholicis*

Auctoribus versorum lectionem vulgari lingua iis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non d. amium, sed fidei & pietatis augmentum capere posse, quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere, seu habere præsumpsit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit.

V. Quia verò insequentibus annis experientia docuit, Episcopos, & Inquisitores, quorum iudicio vernacula sacrarum librorum lectio concedi poterat, vel denegari, indulgentiores hac in re se præbuisse; imò vero ipsos etiam Regularium Præsides eadem, quæ Episcopis, & Inquisitoribus concessa fuerat, auctoritatem sibi arrogasse; hinc quartæ Indicis regula hæc, quæ sequitur, jussu Clementis VIII. fuere superaddita: *Admoverendum est circa supradictam quartam regulam Indicis fel. record. Pii Papæ IV. nullam per hanc impressionem, & editionem de novo tribui facultatem Episcopis, vel Inquisitoribus, aut Regularium Superioribus, concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hæcenus mandato, & usu sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis subacta eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias sacra Scripturæ tam novi, quam veteris Testamenti partes, quarum vulgari lingua edita, ac insuper summaria, & compendia etiam historica eorumdem Bibliorum, seu librorum sacre Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conscripta; quod quidem inviolatè servandum est.*

VI. Itaque, ut rem conficiamus, ubi

CAPUT XI.

Recens. subortus in Diocesi abusus, modo revera talis sit, & remediis canonicis subverteri valeat, necessarium interduci reddidit Constitutionem, quæ in alia fortè Synodo redundaret; ubi de Confessariis, qui penitentes adstringunt ad sibi aperiendum nomen complicitatis in peccato; item de denuntiatione Confessariorum sollicitantium ad turpia, & de sollicitatione ad alia illicita.

Ne improba usurpatione dissimulatio in deterius convalescat, & fiat de consuetudine regula, que non venit ab ipsa, que literis mandata est disciplina (uti ad Episcopos, in Toletana Synodo constitutos, appositis scriptis Innocentius I. episc. 2.5. n. 2. tom. 1. Collectionis Harduini col. 1027.) quantoties sanè prædicendum est abusus, qui sub specie severioris, & sanctioris discipline, eam labefactat, que ab Ecclesia est tradita, veramque Sacramentorum sanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, que non diu antea contigit. Concilium Tridentinum sess. 14. can. 7. anathemate perstringit asserentes, non esse in sacramentali Confessione necessario aperiendas circumstantias, mutantem speciem peccati; autem sint etiam necessario aperiendæ, quæ inter eandem speciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi; sed Cathæchismus S. Pii V. tit. de conditionibus, & circumstantiis ad Confessionem requisitis, S. Carolus Borrom. in Instruct. Sacerdotum, Actor. Eccles. Mediol. part. 4. pag. 756. pluresque Synodi Episcopales, quas profert Genertus Theol. moral. tom. 4. tract. 6. de Sacram. Pœnit. c. 6. g. 5. etiam istas

manifestandi gravem obligationem in penitente agnoscunt: quod etiam inter Theologos docent Suarez de Penitent. disp. 22. sect. 3. Henriquez de Penit. lib. 2. cap. 7. num. 6. Thomas Sanchez in Summ. lib. 2. cap. 32. num. 39. & lib. 4. cap. 11. num. 24. Gonet. disp. 10. art. 3. Salmant. tom. 1. tract. 6. cap. 8. punct. 2. Baron. contra Amad. disp. 2. sect. 3. alique ab his citati. Cave re nihilominus debet Confessarius, ne occasione, seu pretextu exquirendi à penitente peccati, quod confiteatur, circumstantias, eundem inducat ad pandendum nomen complicitis, hoc est persone, cum qua peccatum illud perpetravit; etenim, quidquid sit, quando liceat penitenti sui criminis socium liberè & spontè Confessario revelare; certum tamen est raro venire posse, ut liceat Confessario complicitis nomen à penitente sciscitari, multoque minus ad illud sibi patefaciendum eundem obligare. Et nihilominus haud ita pridem rumor ad nos pervenit, aliquos Sacramenti Penitentiae Ministros, suffultos quorundam Theologorum aut falsa, aut male intellecta doctrina, coegisse non solum à penitentibus complicitis nomen exquirere, sed ad illud sibi aperiendum, locumque insuper designandum, ubi is habitaret, eosdem adigere, denegata reuenticibus alterutrum manifestare Sacramentali absolutione. Hujus verò perniciosa praxis hanc praeferebat causam, videlicet, ut ipsi compliceum postea corripere, atque ita in ejus tantum utilitatem hujusmodi uterentur revelatione. Verum nos gravia considerantes mala, quae inde necessarè consequerentur, proximi enim ledatur fama, arcum sacramentalis Confessionis sigillum periclitabantur; abstergebantur Fideles à suis culpis Confessa-

rio integrè, prout cateroquin opus est, manifestandis; rixae & discordiae disseminabantur, & tota demùm perturbabatur communitas; idcirco, pro nostro supremi Apostolatus munere, praedictum tunc primò pullulantem abusum, priusquam inoleceret, praefocandum duximus nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Suprema*, quae habentur nostri *Bullarii tom. 1. num. 134.* aliisque duabus posterioribus Constitutionibus; quarum initia sunt *Ubi primum*, ne non *Ad eradicandum*, quae insertae sunt *eiusdem Bullarii nostri tom. 2. num. 8. & num. 20.* super quibus bon. mem. Ludovici Antonii Muratorius peculiarem Dissertationem conscripsit, ac typis vulgavit.

II. Quod autem faciendum fuit à nobis, qui omnium Ecclesiarum gerimus curam, non illic fieri docuisset à quolibet Antistite, cui unius particularis Ecclesiae commissum est regimen; is siquidem sollicitus esse debet de sua excolenda Dioecesi, non de insectandis abusibus, quos audit in aliena inolescere, nisi prudenter praevideat, eosdem, si non statim retundantur, suam pariter esse mox subituros; ubi enim abusus non est, quando novae Constitutionis freno vitium cohibetur, quod nunquam Dioecesim invasit, injuriam sibi fieri credunt Dioecesani, putantes nimirum, se quodammodo intamari, quasi reos criminis, quod ipsi non admiserunt. Ad Praesules verò, si forte eorum Dioeceses existiosus ille morbus inficeret, spectabat sanè oportunitis sanctionibus eum quantoties propulsare, quod sanctissimè factum legitimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocensi anni 1300. c. 82. l. 7. Collect. Hard. col. 1273. habetur: *In Confessione sibi caveant Sacerdotes,*

ne inquirent nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes, sed circumstantias tantum, quae possunt aggravare peccatum. In Synodo Lingoniensi anno 1404. *Caveant Sacerdotes, ne in Confessione inquirent ab his, quorum auctim Confessiones, ut nominent eis expressè personas, cum quibus ipsi confitentes peccaverint, nisi esset tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de persona; puta peccavi cum filia mea naturali, vel spirituali, vel nepte; & hoc casu non debet dici nomen proprium, aut cognomen personae.* In Synodo Leodiensi anni 1405. *Inhibemus Sacerdotibus, statuendo, & omnibus Confessoribus, ne à confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirent, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum designari. Quod si fecerint, ob officio audiendi Confessiones noverint se ipso facto esse suspensos.* In Synodo Senonensi anni 1524. *In audiendis Confessionibus caveant Sacerdotes, ne inquirent loca mansionum, & nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes.* His concinnat Synodus Carnotensis anni 1626. Synodus Parisiensis anni 1557. Statuta Synodalia Ecclesiae Trecentis, & Sifridi Archiepiscopi Coloniensis, quae videri possunt in Tractatu historico, & dogmatico de *Secreto inviolabili Confessionis*, edito anno 1708. à Langlet du Fresnoy, pag. 227. & seq. In aliis autem innumeris Synodis, quamquam speciatim agatur de Sacramento Penitentiae, nulla tamen occurrit peculiaris Constitutio, qua expressè prohibeantur Confessarii, ne à penitentibus complicitum nomina exquirant; quia scilicet ejusmodi detestandus abusus, non in omnes irrepserat Dioeceses, ac proinde non ab omnibus erat speciali Constitutione repellendus.

III. Quare iterum concludendum est, quod satis abundè demonstratum arbitramur, nimirum non omnes Synodales Constitutiones omni loco, & temporì convenire; sed praesentis Praesulis esse, eas tantum in Synodo edere, quae ad obtinendum serpentibus corruptelis, atque Ecclesiasticae disciplinae nitorem restituendum, pro locorum, & temporum diversitate, utiles reputaverit, & necessarias. Apostolicas verò Constitutiones, quamvis non omnes Episcopus Synodo inserere debeat, praesertim eas, quae pertinent ad vitia, quae in suam Dioecesim minime injecta noverit, nec facile in eam introducenda prospiciat expedit tamen, ut ipse eas probe calleat, quo ipsi in promptu sit ad earum praescriptum se gerere, earumque executionem ab aliis exigere, quoties abusus, & crimina per eas damnata, aditum sibi in ejus Dioecesim aperuerint, aut aperire moliantur. Praeter superius adductum de Confessario, complicitis nomen à penitentibus indebite exquirere, aliud exemplum afferre juvat de matrimonii Eunuchorum, & Spadonum, qui utroque teste carent. Ea postquam à Sixto V. per Constitutionem 59. quae incipit *Cum frequenter*, nulla & irrita declarata sunt; talia etiam communiter agnita fuerunt ab Auctoribus, Schmalzgrueber *ad lib. 4. decretal. tit. 15. §. 2.* Anacleto *ad eundem librum & titulum num. 31.* Clericato de *Matrimonio dectis. 32. n. 48.* Rosignolio *Oper. Moral. part. 1. tom. 6. praenot. 17. contr. ac. 15. tom. 37.* aliisque recentioribus. Itaque in iis Dioecesibus, in quibus de hujusmodi matrimonii contrahendis neque cogitatur, neque cogitatum fuisse constat, improvidum esset in Synodo praefatam Sixtinam Constitutionem inserere. Ut autem Episcopus, si quae forsàn aliquando inter suos subditos

ab hac in re attentari contigerit, de his rectè decernere valeat, opportunum ipsi, vel potius necessarium erit, hujus quoque Sixtinae Constitutionis legem non ignorare.

IV. Innumus autem in argumento hujus capituli non omnes semper abusus reverè tales esse, ut novis condendis legibus causam præbere possint. Quod quidem ex his, quæ mox dicturi sumus, probari poterit. Pervulgatæ sunt Romanorum Pontificum Constitutiones, altera Pii IV. & altera Gregorii XV. contra Confessarios, qui sacramentalis Confessionis obtenta poenitentes ad turpia sollicitant. In harum postrema injungitur Confessario, qui personæ sollicitatæ Confessionem audit, ut eam adigat ad denunciandum Confessarium sollicitantem apud competens Tribunal, nimirum aut sanctæ Inquisitionis Officio, aut Ordinario loci. Et nos quidem has omnes Constitutiones innovavimus, & declaravimus per nostram, quæ incipit *Sacramentum Poenitentiae*, quæque extat tom. 1. *Bullar. nostri* n. 20.

V. Cùm itaque aliquando contingeret, & alias contigisse consaret, ut personæ sollicitationem passæ, admonitæ à Confessario de obligatione ipsis imposita denunciati sollicitantem, huic antea rem communicarent, ut ipse quoque sibi consuleret, idem Tribunal adeundo; suumque reatum spontè accusando; quidam Episcopi, corrigendorum criminum zelo flagrantes, hujusmodi communicatione in pro abusu valde permissivo accipientes cogitaverant, aut peculiaribus Edictis, aut Synodalibus Constitutionibus districtè inhibere, ne personæ sollicitatæ sollicitantibus quodquam significare audeant, quo hi ad spontè comparandum excitarentur.

VI. Favebant ipsis Edicta tùm

ab Hispanica Inquisitione, tùm ab ea, quæ per Siciliam constituta est, emanata, quibus injungitur sollicitata, ut sollicitantem denunciarent, hoc addito, ut nemini id antea significarent; Bannez in 2. 2. *quæst. 33. art. 8. dub. 2. in septimo argumento*; Sanchez in *selectis disputat. 11. num. 57. Diana editione coordin. tom. 5. tract. 9. resol. 68. num. 3. Felix Potestas tom. 2. part. 2. de denunciatione num. 257.*

VII. Cùm verò hujusmodi clausula in Edictis supræ Romanæ Inquisitionis minimè appareat, non deerant tamen alia, quibus veluti fundamentis initteretur dictorum Præsulum sollicitudo, ut ea, quæ meditabantur, re ipsa decernerent atque statuerent. S. Thomas 2. 2. *quæst. 33. art. 7. in corp.* expressè docet in criminibus etiam occultis fraternam correctionem judiciali denuntiationi minimè præmittendam, quinimò illa confestim Judici deferenda esse, quoties ejus generis sint, ut etiam in occulto ad spirituales tendant proximorum perniciem, quemadmodum in hæresis crimine venire non dubitatur. Præterea Sylvius ad cit. art. 7. *conclus. 3.* certas quorundam Regularium Ordinum Constitutiones, tamquam justitiæ consonas tueri, quæ statuunt, delicta quadam, absque prævia correctione fraterna, Superiori statim denunciari debere. Quod verò plurimum refert, illud est, Alexandræ VII. Pontificem Maximum, in Congregatione S. Officii coram ipso habita die 3. Julii anno 1660. illorum reprobasse opinionem, qui docebant, crimina ad S. Officii jurisdictionem spectantia, denuncianda illi non esse, nisi correctio fraterna præcesserit. Quod quidem decretum in Opere Cardinalis Albini de *Inconstancia in Fide cap. 35. num. 44. & seq.* editum est.

VIII.

VIII. Nec silentio prætereundum, quod ex prævia admonitione, quæ à sollicito ante denunciationem sollicitanti fit, justitiæ vindicativæ non leve patitur detrimentum. Etenim, si reus ad se accusandum coram Tribunali compareat, antequam sollicitatus ad illum denunciandum accedat; ex consuetà Tribunalis pietate, tamquam spontè comparens, salutaribus dumtaxat impositis poenis, dimittitur. Nec aliter se res habet, ubi sollicitans Judicialibus se sistat, semetipsum incusans, etiam postquam à persona sollicitata fuerit denunciatus; tunc enim, si ab unica tantùm persona præventus fuerit, non amplius quidem uti spontè comparens, verum *ac si esset spontè comparens*, salutaribus solum mulctatus poenis, dimittitur.

IX. Dubitari nequit, quin allata rationum momenta aliquam vim præferre videantur. Verum, cùm nulla lege, aut decreto prohibitum sit, quominus sollicitantem sollicitatus admoneat, ut quoniam ab eo denunciatus est, interea temporis cavere sibi festinet; optimum factu visum est, Præsulibus significare, ut à quocumque Edicto, vel Synodali Constitutione super hoc promulganda sese abstinere, remque totam intactam relinquere, non quidem approbarent eorum agendi rationem, qui delinquentem Confessarium ante denunciationem monendum censebant, sed neque eam improbarent; cum in quibusdam rerum circumstantiis hujusmodi admonitio perniciosa esse, & pravo effectus producere valeat; in aliis autem proficua esse possit; si quidem, ut sæpè experiendo dignoscitur, vix umquam sollicitatus adducere possit, ut sollicitantem denuntiaret, nisi liberum illi esset eundem antea admonere. Ex quo sequitur, ut id,

non ab Edictis, aut Constitutionibus, verùm à spiritualium directorum prudentia definiri debeat.

X. Diximus autem nullam hæc-nis legem, nullumque decretum adesse, quo interdictum sit, ne quis Confessarium à se denunciandum antea commonefaciat. Verùm duos casus distinguamus oportet. Alter ad illum pertinet, qui denunciare omninò recusat, quia secretam admonitionem satis superque esse censet; vel recusat ad tempus, propterea quod nondum fraternè reum denunciandum admonuit; idque ab Alexandro VII. damnatur, qui non ideo quemquam ab onere denunciandi immunem fore decernit, quia fraternam correctionem non antea permisisset. Alter casus est de eo, qui reum quidem admonet, verùm non idcirco ab eodem denunciando se abstinet. Hoc autem est, quod nulla adhuc lege, aut decreto vetatur; cum sic, & correctionis naturæ præceptum, & simul denunciationis positum adimpleatur. Ita dixerunt Sanchez in *selectis disp. 11. n. 58.* Escobar in *tract. de Confess. sollicit. part. 2. q. 4. §. 1. num. 56.* Roccafull. in *Prax. Theolog. Moral. part. 3. lib. 3. c. 6. n. 96. & 97.* Thomas del Bene de *officio Inquisitionis part. 2. dubit. 218. sect. 2. n. 20.* Diana in *edit. coordin. tom. 5. tract. 9. resol. 68.* Dandinus in *tract. de suspectis de hæresi c. 4. sect. 2. subsect. 1. n. 18.* Pignatellus in *novissimis Consultationibus tom. 2. consult. 143. n. 14.*

XI. Quod pertinet ad edictum aliquod, à Superioribus Regularibus promulgatum, de quibusdam criminibus religiosæ communitatis noxiis, etiam absque prævia secreta correctione, patefaciendis; Suarez tom. 4. de *Religione tract. 10. lib. 6. c. 10. num. 37.* rectè sapienterque animadvertit duas

esse questiones, quæ super hoc institui possunt: alteram scilicet, utrum prævia admonitio in huiusmodi casibus necessaria censeri debeat, & ad hanc negativè respondeat; alteram verò, utrum sæpèdicta admonitio præmitti possit; ad hanc autem respondet affirmativè; ubi potissimum non alio consilio id agatur, quam ut reus, se denunciandum superiori non ignorans, & ad emendationem, & ad correctionem recipendam se melius comparari possit. Hanc sententiam planè sectantur Antonius à Spiritu S. in suo *Directorio Regularium tract. 3. disp. 6. n. 614.* & Castropalaus part. 3. tract. 16. disp. 5. punct. 7. n. 17.

XII. Næc obstatè videtur supra indicatum iustitiæ vindicativæ detrimentum. Ecclesiastica enim Tribunalia misericordiam æquè, ac iustitiam fovent, atque id præcipuè spectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud præterea veluti significando indicavimus, nonnisi canonicis remediis procedendum esse in extirpandis abusibus, etiam cum reverentia esse comprobentur. Utiq; à sollicitationis materia, quæ prædictarum Constitutionum obiectum est, minimè recedamus, cum olim in quibusdam regionibus, quæ turbulentis & factiosis hominibus refertæ erant, evenisset, ut in ipsa sacramentali Confessione poenitentes à Confessariis sollicitarentur ad tumultuandum, & rebelandum adversus legitimum dominum, qui huiusmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Ecclesiastici Præsules, tanta impietate commoti qui censerent, & affirmarent, ac etiam propositis Edictis, decernere vellent poenitentes ita sollicitatos teneri coram legitimo Ecclesiastico Iudice Confessarios ad præ-

dicta sollicitantes denunciare; non solum quia huiusmodi Sacerdotes in Fide suspecti habendi erant, propter Sacramenti abusum; verum etiam quia fundamentum prædictarum Constitutionum, quæ statuunt sollicitatos in Confessione ad venerea, sollicitantem denunciare debere, cum sit irreverentia, & contemptus, quam hic erga Sacramentum ostendit, similis causa æquè militat adversus eos, qui in Confessione poenitentes sollicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad seditiones, atque tumultus: ille quoque graviter peccat, nec leviorem censuram male credentia suspensionem, qui in sacramento Confessionis vel ad venerem, vel ad quæque flagitia, seu peccata, provocat confitentem; & propterea iure etiam optimo iudicio Inquisitorum subjectus est: verba sunt Penæ in Commentariis ad Directorium EymERICI part. 2. comment. 81. ad quæst. 56. Qui pariter sententiæ suffragantur Rodericus à Cunha in tract. de Confessariis sollicit. quæst. 2. n. 20. & quæst. 8. n. 9. Sanchez in suis select. disp. 11. n. 25. Trimarcha de Confessariis abusus. sacram. Penit. disp. 14. sect. 3. num. 15. & seq.

XIV. Sed cum Pontificia Constitutiones, superius laudatæ, de Confessariis dumtaxat, qui sollicitant ad inhonesta, vel turpia, loquantur; eumque hoc delictum frequentius esset, & sæpius in Tribunali Poenitentiae committeretur, quam alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret) ideoque Pontifices huic potissimum occurrere voluerint; denique cum ageretur de extensione, à casu ad casum in re poenali: hinc factum est, ut neque laudari, neque probari meruerit consilium dictorum Præsulum, qui Constitutiones Apostolicas ad alia crimina, præter

ca;

ea, quæ expressè in illis enantiatur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, sicuti sollicitatus ad venerea in Confessione, Confessarium sollicitantem denunciare tenetur, nec nisi expleta huiusmodi denunciacone, aut saltem data fide de ea adimplenda, peccatorum suorum absolutione donari potest; & sicuti adversus Confessarios ad præmissa sollicitantes proceditur cum testium singularium depositionibus; ita pariter agendum esset in casibus, quibus poenitentes à

Confessariis sollicitarentur ad crimina diversi generis, quæ de carnis concupiscentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur sententia priori contraria, cui Doctores communiter suffragantur. Consuli possunt Carena, Diana, Bonacina, Homobonus, Bossius, Sanctarellus, & alii, quos allegat, & sequitur bon. mem. Card. Cozza in suis dubiis selectis de hac sollicitationis materia dub. 1.

LIBER SEPTIMUS.

DE HIS, QUÆ CAVENDA SUNT IN CONSTITUTIONIBUS SYNODALIBUS.

Næ factæ ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositæ ab illis appellationes eorumdem executionem retardent, plurima detegimus vitia, ob quæ sæpius illas aut recessas, aut saltem impugnatas vidimus, cum in minoribus constituti sacris Urbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam hæc præcipua causa fuit, cur huic nostræ lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de his monerimus, à quibus in suis Constitutionibus cavere debeant; idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPUT PRIMUM.

De cavendis quoad quæstiones nondum definitas; ubi de quæstione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

Sapienter monet Fagnanus in cap. Sicut olim, num. 82. de accusat. in provincialibus Synodis faciliè quæstiones decidentur, inter Catholicos Doctores controversæ, & à Sede Apostolica hactenus non definitæ;

Tom. I.

In rebus dubiis, & de jure controversis, non facile definitiones fiant, præsertim ubi grave aliquod præjudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum evadenda, aut explicandis casibus usurarum, & aliorum vitiorum,

R.

qui-